

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2012

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
170 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 70**

*Część I – 21 pkt
Część II – 49 pkt*

MOU-P1_1P-122

Ча́сть I – rozumienie czytanego tekstu

Прочитай уривок інтерв'ю Вікторії Сорокопуд із відомим письменником Всеволодом Нестайком. Дай відповіді на поставлені запитання. Відповідай близько до тексту і лише власними словами, якщо у завданні не передбачено інше.

1. Його світ – тонкий візерунок дитячої казки, сплетений із тисячі чарівних образів і найдивовижніших створінь. Його світ – ніби золотаве мереживо сяйва кожного з нових поколінь. Здається, він говорить тими самими словами і малює тими самими пензлями, що й сотні інших письменників і казкарів, але чомусь його творів не можна випустити з рук, не дочитавши до кінця.
2. Так, ми говоримо про Всеволода Зіновійовича Нестайка – найвідомішого сучасного українського письменника і казкаря, лауреата літературної премії ім. Лесі Українки (за повість-казку „Незвичайні пригоди в лісовій школі”), премії ім. Миколи Трублаїні (за повість-казку „Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків”), премії ім. Олександра Копиленка (за казку „Пригоди їжачка Колька Колючки та його вірного друга і однокласника зайчика Косі Вуханя”), а 1979 року рішенням Міжнародної ради з дитячої та юнацької літератури його знамениту трилогію „Тореадори з Васюківки” було внесено до особливого Почесного списку Г. К. Андерсена як один з найвидатніших творів сучасної дитячої літератури.
3. З дня виходу першої книжки Всеволода Нестайка минуло рівно п'ятдесят років (!), але ця дивовижна людина продовжує працювати, за що вдячні читачі і слухачі (так-так, саме і слухачі!) незмінно висловлюють йому свою подяку. Час іде, але казковий візерунок творчості цього митця ніскільки не тьмяніє. Чарівний світ Нестайкової книжки світить сьогодні так само яскраво, як і п'ятдесят років тому, хоча в ньому й відбулися зміни. Отож щоб дізнатися, як саме живе сьогодні українська казка в особі пана Нестайка і чим вона дихає взагалі, „ДТ”¹ вирішило звернутися до відомого казкаря і письменника з низкою запитань:
4. – **Казка супроводжує людину все життя. Після колискової – це перший літературний жанр, який вона опановує. Життя без казки важко уявити. [...]** Не секрет, що українська народна казка є особливою й має свої оригінальні витоки. Проте й класики української літератури теж подарували дітям чимало своїх творів-казок: згадаймо Івана Франка бодай із його „Лисом Микитою” та „Коли ще звірі говорили”, Лесю Українку з „Біда навчить” і неперевершеною „Лісовою піснею”, яка є справжнім скарбом української літератури. Особисто до мене „Лісова пісня” прийшла дуже рано – коли моїй старшій сестрі подарували її чудове подарункове видання з малюнками Їжакевича. Книжка була надзвичайно гарна, прекрасні ілюстрації були перекладені таким, знаєте, ніби „цигарковим” папером. І я чи не в першому, а може й в другому класі (точно вже не пам'ятаю) прочитав її сам...
5. – **І якими були ваші враження?** – Прекрасні враження. „Лісова пісня” – це ж... (махає рукою), та що там казати! На все життя полюбилася мені Леся Українка, і от бачите, як сталося – згодом я став лауреатом премії імені Лесі Українки. Може тому, що дуже любив її твори. Взагалі-то, казка живе зі мною все життя, ще з далекого дитинства [...].

¹ Газета „Дзеркало тижня”.

6. – **Народження казки, мабуть, такий же таємничий процес, як і її зародження. А як ви ставитеся до народних казок? Багато хто говорить, що сьогодні вони вже не надто життєздатні?** – Українські народні казки просто прекрасні! Особливо мені подобаються ті, в яких багато дії, наприклад „Котигорошко”, але переважну більшість наших народних казок вирізняє мало не повна відсутність дії. На мій погляд, основна їх принада – це драматургічна дія. До речі, за народними мотивами в мене є кілька казок, які сьогодні успішно йдуть у лялькових театрах. Так, казку „Лисичка-сестричка і Вовк Панібрат” вже кілька сезонів показують і в Київському ляльковому театрі, і в Полтаві, і в Кіровограді, і в Донецьку. Крім того, у мене є складена на основі фольклорних джерел лялькова казка-п’єса під назвою „Солом’яний бичок і рок-група „Козачок”, яку також ставлять у багатьох театрах.
7. – **До речі, Всеволоде Зіновійовичу, а ким ви себе вважаєте – письменником чи казкарем?** – Сонечко, мушу вам сказати, що і тим, і тим. Казкар-то я казкар, про це ще говоритимемо, але починав я як прозаїк. Моя перша книжка була оповіданням про школярів і називалася „Шурка і Шурко”, друга – теж, а ось третя – „В країні Сонячних Зайчиків”, яка вийшла 1959 року, була вже казкою [...].
8. – **А ви могли б трошки розказати про другу редакцію „Тореадорів з Васюківки”, що вийшла з обіймів „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГИ”?** Це сталося так **несподівано...** – Чого ж несподівано? Дуже сподівано. Колись Іван Антонович Малкович сказав мені: „Давайте зробимо нову редакцію „Тореадорів”, бачте, минув час, світ трошки змінився. Україна стала незалежною. Може трішечки підправимо?”. Спершу я вагався, але він мене таки вмовив, і я вирішив зробити нову редакцію, тобто прибрати ідеологічне нашарування. Але піонерів лишив – усе редагувалося дуже обережно. Додав кілька нових гумористичних епізодів і трохи переробив кінцівку – в нинішньому варіанті вона не патетична, як колись, а з усмішкою. Книжка закінчується тим, що мої герої всміхаються – і це добре, тому що для дітей гумор надзвичайно важливий.
9. – **Розкажіть, будь ласка, чому ж таки казкар і чому письменник?** – Ну, чому письменник – я вам вже сказав. Сьогодні я, мабуть, уже виключно казкар: продовжую „Незвичайні пригоди в лісовій школі”, що вийшли в 1982 році. Мені самому настільки сподобалися герої цієї казки – зайчик Кося Вухань і їжачок Колько Колючка, що вони й досі переживають у мене різні пригоди і не лише на книжкових сторінках. Річ у тому, що раз на місяць на першому каналі нашого національного радіо я веду передачу „Радіобайка Всеволода Нестайка”, яка вже десь півтора року ґрунтується саме на пригодах Косі Вуханя і Колька Колючки. Але, мушу вам сказати, що сьогодні писати казки для мене, з одного боку – легко, а з другого – ні, тому що зараз з’явилося багато того, чого не було в моєму житті і в моєму дитинстві – комп’ютер, комп’ютерні ігри, мобільники тощо. Але від прогресу нікуди не подінешся. І тепер у пригодах зайчика і їжачка я намагаюся використовувати сучасну техніку, тільки там вона трохи інакша. Наприклад, замість комп’ютерів мої герої використовують казк’ютери, замість мобільників – чаріфони [...].

Вікторія Сорокопуд, *Чарівний світ Всеволода Нестайка: від тридцятичотирьохрічної корови Контрибуції і чарки луцпера до свинофірми „Рилос” і пошуку „скоробагатькОвських” скарбів*
<http://www.dt.ua/3000/3760/54146/>

ЗАВДАННЯ**Завдання 1. (2 бали)**

Запиши синоніми до слів:

халепа –

дивовижний –

мандрувати –

вагатися –

Завдання 2. (2 бали)

Яке значення мають казки для маленьких читачів (4 абзац)?

.....

.....

.....

.....

.....

Завдання 3. (2 бали)

На основі 8 абзацу поясни, що таке „ідеологічне нашарування” в літературі?

.....

.....

.....

.....

Завдання 4. (2 бали)

Завдяки чому Всеволод Нестайко залишається улюбленим письменником дітей (8, 9 абзаци)?

.....

.....

.....

.....

Завдання 5. (2 бали)

З 3 абзацу вибери слова, котрі становлять синонімічний ряд зі словом „письменник”, й підбери до кожного 2 найбільш відповідні для даного контексту епітети-означення.

.....

.....

Завдання 6. (2 бали)

Поясни роль вигука в 5 абзаці.

.....

.....

.....

.....

Завдання 7. (2 бали)

На основі 6 абзацу поясни вислів „життєздатність української казки”.

.....

.....

Завдання 8. (1 бал)

Окресли ставлення В. Нестайка до творчості Лесі Українки? (абзаци 4, 5). Обґрунтуй свою відповідь.

.....

.....

.....

.....

Завдання 9. (2 бали)

До якого стилю (підстилю) слід зарахувати цей текст? Зазнач правильну відповідь, окресли 2 жанрові риси тексту.

- а) науково-популярного
- б) публіцистичного
- в) розмовного

.....

.....

Завдання 10. (1 бал)

Поясни ставлення В. Нестайка до розвитку техніки. (9 абзац)

.....

.....

.....

.....

Завдання 11. (1 бал)

Окресли мовний засіб, який вказує на прихильне ставлення В. Нестайка до автора інтерв'ю. (7 абзац)

.....

.....

.....

Завдання 12. (2 бали)

На основі цілого тексту окресли спільні та відмінні риси казки і колискової.

.....

.....

.....

.....

.....

Część II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu. Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 1: На основі фрагментів *Камінного хреста* Василя Стефаника, а також цілого твору, розглянь зв'язок людини із землею. Зверни увагу на символічне значення заголовка.

Василь Стефаник

Камінний хрест
(фрагменти)

Відколи Івана Дідуха запам'ятали в селі газдою, відтоді він мав усе лиш одного коня і малий візок із дубовим дишлем. Коня запрягав у підруку, сам себе в борозну; на коня мав ремінну шлею і нашильник, а на себе Іван накладав малу мотузяну шлею. [...]

То як їм траплялося сходити з горба, то бігли. Бігли в долину і лишали за собою сліди коліс, копит і широчезних п'ят Іванових. Придорожнє зілля і бадилля гойдалося, вихолітувалося на всі боки за возом і скидало росу на ті сліди. [...]

А ще Івана кликали в селі Переломаним. Мав у поясі хибу, бо все ходив схилений, як би два залізні краки стягали тулуб до ніг. То його вітер підвіяв.

Як прийшов із війська додому, то не застав ні тата, ані мами, лише хатчину завалену. А всього маєтку лишив йому тато букату горба щонайвищого і щонайгіршого над усе сільське поле. На тім горбі копали жінки пісок, і зівав він ярами та печерами під небеса, як страшний велетень. Ніхто не орав його і не сів і межі ніякої на нім не було. Лиш один Іван узявся свою пайку копати і сіяти. Оба з конем довозили гною під горб, а сам уже Іван носив його мішком наверх. [...]

Гостей у Івана повна хата, газди і газдині. Іван спродав усе, що мав, бо сини з жінкою наважилися до Канади, а старий мусив укінці податися.

Спросив Іван ціле село.

Стояв перед гостями, тримав порцію горівки у правій руці і, видно, каменів, бо слова не годен був заговорити. [...]

Подав Михайлові порцію, і цілувалися в руки. [...]

— То вже, Іване, пропало, а ви собі туск² до голови не припускайте. А може, як нам дорогу покажете, та й усі за вами підемо. За цим краєм не варт собі туск до серця брати! Ця земля не годна кілько народа здержіти та й кількі біді вітримати. Мужик не годен, і вона не годна, обоє вже не годні. І саранчі нема, і пшениці нема. А податки

² Туски - смутки

накипають: що-с платив лева, то тепер п'єть, що-с їв солонину, то тепер барабулю. Ой, ззолили нас, так нас ймили в руки, що з тих рук ніхто нас не годен вірвати, хіба лиш тікати. Але колись на ці землі буде покаяніє, бо нарід поріжеси! Не маєте ви за чим банувати³!..

— Декую вам за це слово, але єго не приймаю. Певне, що нарід поріжеси. А тож бог не гніваєси на таких, що землю на гиндель⁴ пускають? Тепер нікому не треба землі, лиш виклів та банків. Тепер молоді газди мудрі настали, такі фаєрмани⁵, що за землев не згоріли. [...]

Прийшла Іваниха, старенька і сухонька. [...]

— Не хотіла-с іти на цу Канаду, то підемо світами і розвіємси на старість, як лист по полі. Бог знає, як з нами буде... а я хочу з тобов перед цими нашими людьми віпроцитиси. Так, як слюб-сми перед ними брали, та так хочу перед ними віпроцитиси з тобов на смерть. Може, тебе так кинуть у море, що я не буду видіти, а може, мене кинуть, що ти не меш видіти, та прости ми, стара, що-м ти не раз догорив, що-м, може, ті коли скривдив, прости мені і перший раз, і другий раз, і третій раз.

Цілувалися. Стара впала Іванові на руки, а він казав:

— А то ті, небого, в далеку могилу везу...

Але сих слів уже ніхто не чув, бо від жіночого стола надбіг плач, як вітер, що з-поміж острих мечів повів та всі голови мужиків на груди похилив. [...]

— Ви старому не дивуйтеси та не смійтеси з діда. Мені самому гей устид вам це казати, але здає ми си, що би-м гріх мав, якби-м цего вам не сказав. Ви знаєте, що я собі на своїм горбі хресток камінний поклав. Гірко-м віз і гірко-м го наверх вісаджував, але-м поклав. Такий тежкий, що горб го не скине, мусить го на собі тримати так, як мене тримав. Хотів-єм кілька памнетки по собі лишити.

Стулив долоні в трубу і притискав до губів.

— Так баную за тим горбом, як дитина за цицков. Я на нім вік свій спендив⁶ і окалічів-єм. Коби-м міг, та й би-м го в пазуху сховав, та й взєв з собов у світ. Банно ми за найменшов крішков у селі, за найменшов дитинов, але за тим горбом таки ніколи не перебаную.

Очі замиготіли великим жалем, а лице задрожало, як чорна рілля під сонцем дροжить.

— Оцеї ночі лежу в стодолі, та думаю, та думаю: господи милосердний, ба що-м так глібоко зогрішив, що женеш ні за світові води? Я ціле жите лиш роб, та й роб, та й роб! Не раз, як днинка кінчиласи, а я впаду на ниву та й ревно молюси до бога: господи, не покинь ні ніколи чорним кавалком хліба, а я буду все працювати, хіба бих не міг ні руков, ні ногов кинути...

Потім мене такий туск напав[...] Не знаю і як, і коли вчинив-єм си під грушков з воловодом. За малу філю був би-м си затєг. Але господь милосердний знає, що робить. Нагадав-єм собі за свій хрест та й мене геть відійшло. Їй, як не побіжу, як не побіжу на свій горб! За годинку вже-м сидів під хрестом. Посидів, посидів довгенько — та й якось ми легше стало. [...] Та я вас просю, газди, аби ви, як мете на світу неділю поле світити, аби ви ніколи мого горба не минали. Будь-котрий молодий най вібіжить та най покропить хрест свіченув водицев, бо знаєте, що ксьондз на гору не піде. Просю я вас за це дуже грешно, аби-сьте мені мого хреста ніколи не минали. Буду за вас бога на тім світі просити, лиш зробіть дідові єго волю. [...]

³ Банувати - тужити

⁴ Гиндель – продаж, торгівля

⁵ Фаєрман – тут: крутій

⁶ Спендити – збути (вік), промучитися

Почалася п'ятика, та п'ятика, що робить із мужиків подурілих хлопців. Незабавки п'яний уже Іван казав закликати музику, аби грав молодіжі, що заступила ціле подвір'я. [...]

Плоти попри дороги тріщали і падали — всі люди випроводжували Івана. Він ішов зі старою, згорблений, в цайговім, сивім одінню і щохвиля танцював польки. Аж як усі зупинилися перед хрестом, що Іван його поклав на горбі, то він трохи прочуняв і показував старій хрест:

— Видиш, стара, наш хрестик? Там є відбито і твоє намено. Не біси, є і моє, і твоє...
1900

Стефаник В., *Камінний хрест*, [w:] idem, *Катруся*, М. Черемшина, *Карби*. *Вибрані твори*, Київ 1981, с. 50–60.

Тема 2. На основі аналізу творів *Доля Ліни Костенко* та *Є тисячі доріг...* Василя Симоненка, порівняй мотиви вибору життєвого шляху.

Ліна Костенко

Доля

Наснився мені чудернацький базар:
під небом, у чистому полі,
для різних людей,
для щедрих і скнар,
продавалися різні Долі.

Одні були царівен не гірш,
а другі — як бідні Мін'йони.
Хто купляв собі Долю за гріш.
А хто — і за мільйони.

Дехто щастям своїм платив.
Дехто платив сумлінням.
Дехто золотом золотим.
А дехто — вельми сумнівним.

Долі-ворожки, тасуюючи дні,
до покупців горнулись.
Долі самі набивались мені.
І тільки одна одвернулась.

Я глянула їй в обличчя смутне,
душею покликала очі.
— Ти все одно не візьмеш мене, —
сказала вона неохоче.

— А може, візьму?
— Ти собі затям, —
сказала вона суворо. —
За мене треба платити життям,
а я принесу тобі горе.

— То хто ж ти така?
Як твоє ім'я?
Чи варта такої плати?
— Поезія — рідна сестра моя.
Правда людська — наша мати.

І я її прийняла, як закон.
І диво велике сталось:
минула ніч. І скінчився сон.
А доля мені зосталась.

Я вибрала Долю собі сама.
І що зі мною не станеться —
у мене жодних претензій нема
до Долі — моєї обраниці.
1962

Костенко Л., *Доля*, [w:] *Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. (у трьох книгах)*, Кн. III, Київ 1994, с. 201-202.

Василь Симоненко

Є тисячі доріг...

Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок,
Є тисяча ланів, але один лиш мій.
І що мені робить, коли малий зажинок
Судилося почать на ниві нерясній?

Чи викинути серп і йти байдикувати,
Чи долю проклясти за лютий недорід
І до сусід пристать наймитувати
За пару постолів і шкварку на обід?

Та мушу я іти на рідне поле босим,
І мучити себе й ледачого серпа,
І падати з утоми на покоси,
І спать, обнявши власного снопа.

Бо нива – це моя! Тут я почну зажинок,
Бо кращий урожай не жде мене ніде.
Бо тисяча доріг, мільйон вузьких стежинок
Мене на ниву батьківську веде...

1963

Симоненко В., *Є тисяча доріг...*, [w:] *Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. (у трьох книгах)*, Кн. III, Київ 1994, с. 274.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)